بەرلە مەرگی نــیــچــە

ژیان و کارەکانی فەیلەسوفی ئەڵمانی نیچە

Nietzsche's Biographical Timeline

بەشی یەکەم

پێشکەشە بەمەرگی نیچە بەرلەوەی بمرێت

مەهدی کامیل

Friedrich Wilhelm Neizshche 15 October 1844 – 25 August 1900

15 ئۆکتۆبەر 1844	فریدریك نیچە (Friedrich Nietzsche) لەدایك بوو ، لە ڕۆکن (Rocken) لە نزیك لۆتزن (Lutzen) کە سەر بە هەرێمی ساکسۆنە ، دایکی فرانسیسکا نیچە (Franziska Nietzsche) ، باوکی قەشە کارڵ لۆدڤیك نیچە (Carl Ludiwig Nietzsche) , ناوی کوڕەکەی(نیچە) , ناوی شا فریدریك ولیەمی چوارەم (Fried rich William IV) پاشای پڕۆسیایە
10 جولای 1846	ئلیزابێس (Elisabeth Nietzsche) ی خوشکی لەدایکبوو.
مانگی فێبریوەری 1848	جۆزیف (Joseph Nietzsche) ی برای لەدایك بوو.
30 جولای 1849	باوکی نیچە لەتەمەنی 36 ساڵیدا مرد ، بەنەخۆشی کە بەنەخۆشی نەرمی مێشك ناسرابوو .
4 جێنیوەری 1850	جۆزیفی برای مرد ، فرانسیسکای دایکی خێزانەکەی برد بۆ نۆمبێگ (Naumbrg) تا لەگەڵ خزم و هاوڕێکانی دا بژین.
مانگی ئۆکتۆبەری 1858	چووە قوتابخانەی شۆڵپفۆرتا (Schulpforta) ، لەنزیك نۆمبێگ ، کەقوتابخانەیەکی هەڵبژاردە بوو ، لەگەڵ 200 قوتابی تر
4 سێپتەمبر 1864	لە قوتابخانەی شۆڵپفۆرتا دەرچوو .
16 ئۆکتۆبەر 1864	ناوی خۆی تۆمارکرد لەتیۆلۆژیا (Theology) فیلۆلۆژیا (Philology) دا لەزانکۆی بۆن (Bonn)
17 ئۆکتۆبەر 1865	بەردەوام بوو لەخوێندن (یا خود) چوە زانکۆی لایپزیگ (Leipzig) ، لەوێ یەکێ لە کارەکانی شۆپنهاوەر (Schopenhuer) ی دۆزیەوە ، لەکتێب فرۆشێکی دەستی کرِی .
ساڵی 1866	پەیوەندی هاوڕێیەتی لەگەڵ(ئیرۆین ڕۆن) (Erwin Rohde) دەستپێکرد.
8 نۆڤەمبەر 1868	بە ڕیچارد ڤاگنەر (Richard Wagner) گەیشت لە لایپزیگ
مانگی فێبریوەری 1869	دیاری کراوە وەك پڕۆفیسۆر لە فیلۆلۆژیای کلاسیکدا لە زانکۆی بازڵ (Basel)
28 مەی 1869	لێکچەرێکی پێشکەشکرد لەزانکۆی بازڵ , لەسەر هۆمیرۆس و فیگلۆلۆژیای کلاسیك (Homer and Classical Philology)
ساڵی 1869	دەستی بەنووسین ی لەدایك بوونی ترادیژیا کرد . (Birth of Tragedy)
مانگی مارچ 1870	بوو بە پڕۆفیسۆری دائم لەزانکۆی بازڵ .
مانگی ئۆگەست 1870	وەك خزمەت گوزارێکی خۆبەخش , لەتیمی پزیشکیدا وەك سەرباز , بەشداری کرد لەشەڕی نێوان پڕۆسا (ئەڵمانیا) و فەڕەنسا .
مانگی ئۆکتۆبری 1870	گەڕایەوە بۆ بازڵ پەیوەندی لەگەڵ فڕانس ئۆڤەربەك (Franz Overbeck) گرت

2 جێنوەری 1872	لەدایك بونی تراژیدیای بەچاپ گەیاند .
مانگی جێنوەری –مارچ 1872	چەند لێكچەرێك لەسەر (داهاتوی دامەزراوە مەعریفیەكانی ئێمە) The Future of Our Educational Institutions) پێشكەش دەكات .
مانگی مەی 1872	چەند كاتێك لە گەڵ ڤاگنەر بەسەردەبات .
مانگی ئەپڕیڵ 1873	بەشێك لە (فەلسەفەی تەمەنی تراژیدیای یۆنانی) Philosophy in The) Tragic of The Greeks) . نوسی .
مانگی مەی 1873	بە پۆڵ ڕەی (Paul Ree) گەیشـــــت .
مانگی دیسەمبر 1873	(بەكارهێنان و قۆستنەوەی مێژووی ژیان) Use And Abuse of History) For Life) تەواودەكات .
22 فێبروەری 1874	بەكارهێنان و قۆستنەوەی مێژووی ژیان ی بەچاپ گەیاند .
15 ئۆكتۆبر 1874	30هەمین جەژنی لەدایك بوونی نیچە . (شۆپنهاوەر وەك مامۆستا) (Schopenhauer As Educator) بەچاپ گەیاند .
ساڵی 1875 – 1876	(ڕیچارد ڤاگنەر لە بایرۆس) (Richard Wagner in Bayreuth) دەنوسێت
مانگی ئۆكتوبر 1875	پەیوەندی هاوڕێیەتی دەست پێكرد لەگەڵ هنریچ كۆزێلت (Heinrich Koselitz) و پیتەر گاست (Peter Gast).
19 مەی 1876	داوای مۆڵەتی لەزانكۆی بازڵ كرد , لە 2 ی جێنوەری مۆڵەتیان پێبەخشی .
مانگی جولای 1876	نیچە لە بایرۆس , لە كۆتای یەكەمین ڤیستڤاڵی بایرۆس دا , بەلویس ئووت (Louise Ott) گەیشت .
10 جولای 1876	ڕچارد ڤاگنەر لە بایرۆس , ی بەچاپ گەیاند .
26 ئۆكتوبر 1876	گەیشتە ناپۆلی (Naples) , دواجار لەگەڵ ڤاگنەر كۆبوەوە .
ساڵی 1876 -1878	بەشی یەكەمی لە مرۆڤانە زێدە مرۆڤانە(Human All Too Human) دەنوسێت
مانگی دیسەمبر 1876	زستان لە سۆرینتۆ (Sorrento) لەگەڵ پۆڵ ڕەی , ماڵڤیدا ڤان ماسینبۆگ (Malwida Von Meysenbug), لەگەڵ ئەلبیرت بارنەر Albert) Brenner) ی قوتابی نیچە , بەسەردەبات .
8 مەی 1877	سۆرینۆی بەجێهێشت .
17 ئۆكتۆبر 1877	ماوەی مۆڵەتەكەی لە زانكۆی بازڵ درێژكردەوە .
3 جێنوەری 1878	كۆپیەكی كتێبی پارسیفاڵ (Parsifal), ی لەڤاگنەرەوە پێگەیشت.
10 جێنوەری 1878	دەست نوسێكی مرۆڤانە زێدە مرۆڤانەی نارد بۆ چاپخانەكەی .

ماوەی مۆڵەتەکەی لە زانکۆی بازڵ درێژکردەوە .	11 فێبروەری 1878
مرۆڤانە زێدە مرۆڤانەی بەچاپ گەیاند , کۆپیەکی نارد بۆ ڤاگنەر , ئەمە دوایەمین نێردراوی بوو.	مانگی مەی 1878
ئەلبیرت بارنەر لە تۆبرکلۆس (Tuberculosis) کۆچی دوای کرد .	17 مەی 1878
بیروڕاو فەلسەفە تێکەڵاوەکان (Mixed Opinions And Maxims) بەچاپ گەیاند	20 مارچ 1879
لە جێنوا (Geneva) نامەیەکی نارد بۆ دەست لەکارکێشانەوەی لە زانکۆی بازڵ .	2 مەی 1879
زانکۆی بازڵ ڕازی بوون لەسەر دەست لەکارکێشانەوەکەی , لەگەڵ بەخشینی موچەی خانەنشینی شەشە ساڵ.	14 جێنوەری 1879
کۆچەر و سێبەرەکەی (Wanderer And His Shadow) دەنوسێت .	هاوینی 1879
دەستنوسی کۆچەرو سێبەرەکەی , نارد بۆ چاپ کەرەکەی (واتە ئەو کەسەی کتێبەکانی نیچەی بەچاپ دەگەیاند).	18 ئۆکتۆبر 1879
کۆچەرو سێبەرەکەی بەچاپ گەیاند .	18 دیسەمبری 1879
گەشتی کرد بۆ ڤینس (Venice) لەگەڵ هنریچ کۆزیلت .	مانگی مارچ 1880
ڤینسی بە جێهێشت .	مانگی جێنوەری 1880
گەیشتە مارینباد (Marienbad).	5 جولای 1880
دەستی بەنوسینی سپێدە (Dawn) کرد	پایزی 1880
گەیشتە جێنوا , بەردەوام بوولەکارکردن لەسپێدەدا .	مانگی نۆڤمبر 1880
دەستنوسی سپێدەی بۆ کۆزیلت نارد	25 جێنوەری 1881
جێنوای بە جێهێشت .	1 مەی 1881
گەیشتە سیلس ماریا (Sils Maria).	8 جولای 1881
سپێدەی بەچاپ گەیاند .	مانگی جولای 1881
سیلس ماریای بەجێهێشت , بەرەو جێنوا .	1 ئکتۆبر 1881
دەستی بەنوسینی زانستی شاد (Gay Science) کرد.	زستانی 1881
پۆڵ ڕەی سەردانی نیچەی کرد لەجێنوا , گەشتیانکرد بۆ مۆنتی کارلۆ (Mont Carlo)	4 فێبروەری 1882
پۆڵ ڕەی دووبارە گەشتی کردەوە بۆ مۆنتی کارلۆ , هەموو ئەوپارەیەی هەیبو لەشەوێکدا لەدەستیدا	13 مارچ 1882
پۆڵ ڕەی گەشتی کرد بۆ ڕۆما (Rome) لەماڵی ماڵڤیدا ڤان ماسینبۆگ دا بە	15 مارچ 1882

	لۆسالۆمێ (Lou Von Salome)گەیشت .
24 ئه پڕیل 1882	نیچه گەیشتە ڕۆما .
25 ئه پڕیل 1882	بە لۆسالۆمێ گەیشت .
15 جێنوەری 1882	زانستی شادی تەواوکرد .
مانگی سێپتمبر 1882	نیچە لە لایپزیگ بوو
10 سێپتمبر 1882	زانستی شادی بەچاپ گەیاند .
1 ئۆکتۆبر 1882	پۆڵ ڕەی لەگەڵ لۆسالۆمێ گەیشتنە لایپزیگ, بۆمانگێك سەردانی ئەوێیان کردبوو , پەیوەندی نیچە لەگەڵ پۆڵ ڕەی و لۆسالۆمێ تێك دەچێت .
5 نۆڤەمبر 1882	ڕەی ولۆ سالۆمێ گەشتیان کرد بۆ پاریس (Paris) , نیچە پلانی دانا تا پەیوەندیان پێوەبکات , بەڵام ئەو هەرگیز نەی بینینەوە دووبارە .
زستانی 1882	نیچە لە ڕاپالۆ (Rapallo) مایەوە .
مانگی فێبروەری 1883	دەستی کرد بە نوسینی ئاوای ووت زەردەشت (Thus Spoke Zarathustra) .
13 فێبروەری 1883	ڕیچارد ڤاگنەر لە ڤینس کۆچی دوایکرد .
14 فێبروەری 1883	لەجێنوا نیچە دەستنوسی ئاوای ووت زەردەشت بەشی یەکەم ی نارد بۆ بڵاوکەرەوەکەی (خانەی چاپ و بڵاوکردنەوەکەی کە کتێبەکانی نیچە ی بڵاودەکردەوە).
3 مەی 1883	نیچە گەشتی کرد بۆ ڕۆما , بۆ پێنج هەفتە سەردانی ئەوێی کرد .
14 جێنوەری 1883	ڕۆمـــــــای جێهێشت .
18 جێنوەری 1883	نیچە گەیشتە سیلس ماریا , لەوێ بەشی دووەمی ئاوای ووت زەردەشت ی نوسی .
مانگی ئۆگەست 1883	ئاوای ووت زەردەشت بەشی یەکەمی بەچاپ گەیاند .
5 سێپتێمبر 1883	سیلس ماریای بە جێهێشت , بەرەو نۆمبیرگ .
7 سێپتێمبر 1883	گەیشتە نۆمبیرگ ,کە بۆ پێنج هەفتە سەردانی کردبوو , وتو وێژی لەگەڵ ئەلیزابیس و بێرنارد فۆستەر (Bernhard Forster) کە سەرۆکی بزوتنەوەی دژە سامی ئەڵمانی بوو کرد .
23 نۆڤەمبر 1883	نیچە گەیشتە نیس Nice .
زستانی 1883	بە دکتور جۆزیف پێنس (Josef Panth) گەیشت , کەزانایەکی ئاژەڵ ناسی ڤینیسی بوو .
18 جێنوەری 1884	بەشی چوارەمی ئاوای ووت زەردەشت تەواو کرد , کەمێکیشی لە ئیز (Eze) نوسی بوو
10 ئه پڕیل 1884	ئاوای ووت زەردەشت بەشی سێهەمی بەچاپ گەیاند .

21 ئه پڕیل 1884	نیسی بەجێهێشت , بۆ حەوت هەفتە سەردانی ڤینیسی کرد.
15 جێنوەری 1884	گەیشتە بـــــــازڵ .
مانگی جولای 1884	لە زویرخ (Zurich) گەیشت بە میتا ڤان سالیس (Meta Von Salis) .
26 ئۆگەست 1884	هنریچ ڤان ستین (Heinrich Von Stein) سەردانی نیچەی کرد لەسیلس ماریا.
2 نۆڤمبر 1884	گەیشتە مینتۆن , دەستی بەنوسنی بەشی چوارەمی ئاوای ووت زەردەشت کرد .
1 دیسمبر 1884	مینتۆن ی بەرەو نیس جێهێشت , بەردەوام بو لە نوسینی بەشی چوارەمی ئاوای ووت زەردەشت .
9 ئه پریل 1885	نیسی بە جێهێشت بەرەو ڤینیس .
10 ئه پریل 1885	گەیشتە ڤینس
مانگی مەی 1885	بەشی چوارەمی ئاوای ووت زەردەشت ی بەچاپ گەیاند , بەشێوەیەکی تایبەتی چاپی کرد بۆ هاوڕێ دیاریکراوەکانی .
22 مەی 1885	ئەلیزابیس شووی بە بیرنارد فۆستەر کرد .
7 جێنوەری 1885	گەیشتە سیلس ماریا , دەستی بەنوسینی لەودیو چاکەو خراپەوە (Beyond Good And Evill) کرد .
مانگی جێنوەری 1885	شکاتی لە چاپ کەرەکەی کرد , ئرنست شمیتزن (Ernst Schmeitzner) , لەبەر ئەوەی دەستی بەسەر ئیشەکانیدا گرتبوو .
مانگی نۆڤمبری 1885	مەحکەمەکەی بردەوە لەدژی شمیتزن , شکاتەکەی واز لێد ێنێت , لەدژی فرۆشتنی بەشێك لە قەبرەکەی باوکی , گەیشتە نیس .
بەهاری 1886	دواین کۆبونەوەی لەگەڵ ئروین ڕۆد (Erwin Rohde) لە لایپزیگ گرێدا.
مانگی جێنوەری 1886	گەیشتە سیلس ماریا .
4 ئۆگەست 1886	لەودیو چاکەو خراپەوەی بەچاپ گەیاند .
مانگی ئۆکتۆبری 1886	گەیشتە ڕۆت لیگۆر (Ruta Ligure) , پێشەکی چاپی دووەمی مرۆڤانە زێدە مرۆڤانەی تەواوکرد , دەستی بەنوسینی پێشەکی چاپی دەوەمی سپێدە کرد . هەروەها پێشەکی پێنجەم کتێبی زانستی شادی دەست پێدەکات , ڕۆت لیگۆری بەرەو نیس بەجێهێشت .
14 نۆڤمبر 1886	کاتێك لەنیس بوو , پێشەکی یەکی نوێی تەواو کرد بۆ سپێدە و زانستی شاد .
11 نۆڤمبر 1887	دواین نامەی بۆ ئیروین ڕۆد نارد .

16 نۆڤمبر 1887	ژینالۆژیای ئاکار (Genealogy of Morals) ی بەچاپ گەیاند .
مانگی ئەپڕیل 1888	گەیشتە تۆرین (Tarin) .
بەهاری 1888	جۆرج براندس (Georg Brandes) چەند لێکچەرێکی لەسەر نیچە پێشکەش کرد لە زانکۆی کۆپن هاگن (Copenhagen) .
هاوینی 1888	کێشەی ڤاگنەر (Case of Wagner) دەنوسێت .
مانگی ئۆگەست 1888	ئاوابوونی بتەکان (Twilight of The Idols)دەنوسێت , 24 جێنوەری 1889 بڵاودەبێتەوە .
مانگی سێپتیمبری 888	دژە مەسیح (Antichrist)ی نوسی , ئۆگەمبری 1894 بڵاودەبێتەوە.
پایزی 1888	هەنوکە مرۆڤ (Ecce Homo) دەنوسێت , ئەپڕیل 1908 بڵاودەبێتەوە .
مانگی جێنوەری 1889	لە تۆرین هۆشی نیچە کەوت .
ساڵی1889-1897	کەوتە ژێر چاودێری دایکی , لەجینا و نۆمبیرگ .
ساڵی 1897	دایکی نیچە کۆچی دوای کرد , ئەلیزابیس نیچەی برد بۆ وایمار (Weimar).
25 ئۆگەست 1900	نیچە لە وایمار کۆچی دوای کرد .